

WODOCIĄG

Spis treści:

Część opisowa:

1.	Podstawa opracowania	2
2.	Cel i zakres opracowania	2
3.	Warunki gruntowo-wodne	2
4.	Opis rozwiązania projektowego	2
4.1.	Kolizja nr 1	3
4.2.	Kolizja nr 2	3
4.3.	Kolizja nr 3	3
4.4.	Kolizja nr 4	4
4.5.	Kolizje z istniejącym uzbrojeniem	4
4.6.	Rury ochronne	4
5.	Materiały, armatura, próby ciśnienia	4
6.	BHP przy wykonywaniu robót	4
Zestawienie	materiałów	5
e		
Informacja	dotycząca bezpieczeństwa i ochrony zdrowia	9

Część rysunkowa:

Rys. nr 01/S.	Plan zagospodarowania	skala: 1:500
Rys. nr 02/S.	Profile sieci wodociągowej kolizja 1 i 2	skala: 1:100/500
Rys. nr 03/S.	Profile sieci wodociągowej kolizja 3 i 4	skala: 1:100/500
Rys. nr 04/S	Schematy montażowe węzłów wodociągowych kolizja 1	
Rys. nr 05/S	Schematy montażowe węzłów wodociągowych kolizja 3	
Rys. nr 06/S.	Schemat zabezpieczenia rurą ochronną Studzienka wodomierzowa	

OPIS TECHNICZNY

do projektu przebudowy sieci wodociągowej w rejonie obwodnicy śródmiejskiej Wyszkowa etap IV

1. Podstawa opracowania

- Zlecenie Inwestora
- Plan sytuacyjno-wysokościowy w skali 1:500
- Warunki techniczne nr PWiK/383/2004 z dnia 01-05-2004 wydane przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Wyszkanie aktualizacja pismo PWiK/52/TSW/10 z dnia 26-01-2010
- Opinia ZUD nr GG.7442-31/2010 z dnia 11-03-2010
- Obowiązujące normy i przepisy

2. Cel i zakres opracowania

Celem opracowania jest przebudowa wodociągów kolidujących z projektowaną obwodnicą śródmiejską Wyszkania. Zakres projektu obejmuje IV etap budowy od Ronda I Armii Wojska Polskiego do ul. Białostockiej. W zakresie mieszczą się cztery kolizje z istniejącymi wodociągami.

3. Warunki gruntowo-wodne

Według opracowanej dla potrzeb niniejszego projektu „Dokumentacji geotechnicznej dla PB/PW obwodnicy Śródmiejskiej Wyszkania” stwierdzać należy, że podłoże w którym budowane będą wodociągi stanowią:

etap IV w rejonie ulicy I Armii Wojska Polskiego do głębokości 1mpt – nasypy, poniżej piaski drobne i grube z przewarstwieniami piasków pylastych. Wodę gruntową nawiercono na głębokości poniżej 2,2 m pt.

W rejonie cieku Struga pod glebą i namułami namułami miąższości do 1 m pt zalegają piaski drobne i pylaste a poniżej gliny z kamieniami. Wodę gruntową nawiercono na głębokości 1,6 m pt.

Kategoria urabialności:

kolizja nr 1 i 2 grunty suche, kategoria gruntu I i II

kolizja nr 3 i 4 grunty suche, kategoria gruntu I i II do 50%, grunty nawodnione 50%.

Wykopy wykonywane będą w 80% mechanicznie i w 20% ręcznie.

4. Opis rozwiązania projektowego

Przebudowie i zabezpieczeniu poddane zostaną wodociągi, które ułożone są pod projektowaną

jezdnią główną obwodnicy i Aleją I AWP, a których konfiguracja uniemożliwia zabezpieczenie

ururami ochronnymi dwudzielnymi. Wodociągi pod jezdniami drugorzędnymi pozostają bez zmian.

Odcinki wodociągów podlegające przebudowie i rury ochronne będą wykonane z PE 100 SDR 17 na ciśnienie 1,0 MPa., łączone do średnicy 63mm za pomocą kształtek elektrooporowych, powyżej za pomocą zgrzewania doczołowego.

Montowane w wykopach rury z PE należy zasypywać materiałem sytkim mineralnym i zagęszczać mechanicznie:

- poza drogami do wartości 90% wg Proctora
  - w obrysie drogi wodociąg układać w obsypce z pospółki do warstwy konstrukcyjnej drogi.
- Tak wykonana zasypka winna być zagęszczona, aby uzyskać cechy nośności charakteryzujące się następującymi wartościami:

- $E_2 > 120 \text{ MPa}$ i $I_s > 1,03$ pod obwodnicą
- $E_2 > 100 \text{ MPa}$ i $I_s > 1,00$ pod pozostałymi drogami

Warstwy konstrukcyjne dla obwodnicy – 62cm, dla pozostałych dróg 45 cm.

Przejścia pod drogami wykonane będą w wykopie otwartym.

Połączenia projektowanych rur z istniejącymi realizowane będą przy pomocy kołnierzy specjalnych i złączy ISO firmy np. Hawle.

Normatywne zagłębienie wodociągów przyjęto zgonie z PN-B-10725-1997r. $H=1,4m+D$ przy czym zmienia się ono w zależności od ukształtowania terenu projektowanego i istniejącego. Przy skrzyżowaniach z istniejącymi lub projektowanymi sieciami zastosowano odległości pionowe zgodnie z wymaganiami polskich norm np. PN-91/M-34501. W przypadku odkrycia urządzenia, które wysokościowo nie spełniałoby wymaganej odległości w pionie należy zarówno na urządzeniu jak i na wodociągu zainstalować rury ochronne po ugodnieniu z użytkownikami.

Na wysokości 0,5m nad wodociągiem należy ułożyć taśmę sygnalizacyjną niebieską z wkładką metalową, a końcówki taśmy wyprowadzić do skrzynek ulicznych i studni kontrolnych.

Rury wodociągowe w rurach ochronnych należy montować na płozach z polietylenu twardego. Końcówki rury ochronnej należy zabezpieczyć manszetami gumowymi dostosowanymi do średnicy rury ochronnej i przewodowej.

Do zabudowy przewidziano następującą armaturę:

- w średnicach do 63mm zastosowano zasuwę z żeliwa sferoidalnego epoksydowane z miękkim uszczelnieniem klina, z dwustronnymi złączami ISO, ringowym uszczelnieniem trzpienia i teleskopowym przedłużeniem
- powyżej średnicy 63mm zastosowano zasuwę jak wyżej lecz kołnierzowe.

Przy zasuwach od $\varnothing 150 \text{ mm}$ w zwyczaj., zastosowano łączniki kompensacyjne z żeliwa sferoidalnego do zabudowy ziemnej, a pod każdą zasuwę o średnicy począwszy od 100mm wzwyż należy jako podparcie dać płytę betonową chodnikową o wymiarach $0,5*0,5*0,05 \text{ m}$. Wszystkie urządzenia zasuw. zakończone skrzynkami będą oznakowane na słupkach lub pobliskich płotach tabliczkami.

4.1. Kolizja nr 1

Istniejące wodociągi $\varnothing 400$, 250 i 200mm kolidują z rozwiązaniami drogowymi runda I AWP, w związku z czym należy je przebudować poza gabaryt ronda. Pod jezdniami obwodnicy i I AWP wodociągi układane będą w rurach ochronnych PE.

4.2. Kolizja nr 2

Istniejący wodociąg stalowy $\varnothing 80$ przebiegający pod jezdnią obwodnicy należy zabezpieczyć rurą ochronną PE100 SDR 17 dwudzielną $\varnothing 225*13,4$ na długości 32m.

4.3. Kolizja nr 3

Zgodnie z warunkami technicznymi wydanymi przez PWiK w Wyszkanie przebudowie poddany zostanie wodociąg Ø400 na odcinku pod ciekim Struga i obwodnicą.

Pod obwodnicą wodociąg układany będzie w rurze ochronnej PE 100 SDR 17 630*37,4. Przejście pod ciekim Struga będzie wykonane przewiertem rurą PE 100 SDR 17 630*37,4 o długości 17m na głębokości 1,6m poniżej dna cieku. Rura ochronna wyprowadzona będzie do studni kontrolnych umieszczonych w odległości min. 5m od górnej krawędzi skarpy. Studzienki kontrolne prefabrykowane betonowe np. typu BS z uszczelnieniem gumowym międzykręgowym. Uszczelnienie rur przy przejściu przez ściany studni przy pomocy łańcuchów gumowych rozprężnych.

Przewiert wykonywany będzie z komory przewiertowej zabijanej z grodziec stalowych. Wymiary komory 8*3,5m. Połączenia z istniejącą siecią wodociągów mniejszych średnic wykonać zgodnie z rysunkami szczegółowymi.

Na przyłączach wodociągowych do ogródków działkowych zamontować w studniach wodomierz skrzydełkowy ø40 oraz zawór antyskażeniowy ø50 typu EA 423 RE.

4.4. Kolizja nr 4

Istniejący wodociąg żeliwny Ø150 przebiegający pod jezdnią obwodnicy należy zabezpieczyć rurą ochronną PE100 SDR 17 dwudzielną Ø355*21,1 na długości 12m.

4.5. Kolizja z istniejącym uzbrojeniem

Przy skrzyżowaniach z istniejącymi kablami teletechnicznymi i energetycznymi należy je zabezpieczyć rurami osłonowymi dwudzielnymi Arot PS 110 o długości 3m - 5szt pod nadzorem użytkowników.

4.6.Rury ochronne

Przewody wodociągowe na skrzyżowaniach ulic i z istniejącą infrastrukturą oraz przyłącza ułożone w pasie drogowym należy zabezpieczyć rurą osłonową. Jako rury ochronne zastosować rury PE 100 PN 10 zgodnie z rysunkami profili.

Rurę przewodową przesunąć na płozach z tworzyw sztucznych o wysokości 25mm.

Końcówki rury ochronnej zaślepić manszetami gumowymi. Ze spodu rury ochronnej wyprowadzić rurkę sygnalizacyjną o średnicy ø20mm z PE. Końcówkę rury sygnalizacyjnej przykryć skrzynką uliczną do zasuw.

5. Materiały, armatura, próby ciśnienia, dezynfekcja

Podstawowym materiałem do wykonania wodociągu będą rury z PE 100 SDR 17 na ciśnienie 1,0MPa. Armaturę również dobrano na ciśnienie 1,0MPa..

Ciśnienie robocze w projektowanym wodociągu nie przekroczy wartości 0,6MPa w związku z czym próbę ciśnienia należy wykonać zgodnie z postanowieniami PN-81/B-10725 i będzie ono wynosić: **$P_p = 0,6 \cdot 2 = 1,2 \text{ MPa}$**

Próby ciśnienia wykonać zgodnie z postanowieniami powyższej normy.

Płukanie wodociągów wykonać do okolicznych rowów i kanałów. Po wypłukaniu należy rurociąg poddać chlorowaniu wapnem chlorowanym lub podchlorynem sodu na przeciąg 48 godzin. Po tym okresie rurociąg należy ponownie wypłukać i poddać wodę badaniom przez Terenową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną. Rurociągi z PE nie wymagają chlorowania, jeżeli będą płukane wodą, która uprzednio była poddawana procesowi chlorowania, chyba że badania bakteriologiczne wykażą taką konieczność.

6. BHP przy wykonywaniu robót

Uzbrojenie terenu obliguje do szczególnej ostrożności przy prowadzeniu robót. W pobliżu uzbrojenia podziemnego roboty należy prowadzić pod nadzorem użytkowników tych urządzeń stosując się do ich zaleceń odnośnie jego zabezpieczenia. Położenie uzbrojenia należy ustalić za pomocą przekopów kontrolnych wykonanych ręcznie bezwzględnie w obecności użytkowników uzbrojenia.

Prowadzone roboty należy wykonać zgodnie z:

- Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 06-02-2003 w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu robót budowlanych (Dz.U. Nr 47/2003 poz. 401).
- wymagania bhp w projektowaniu, rozruchu, eksploatacji obiektów i urządzeń wodno-ściekowych w gospodarce komunalnej (CTBK 1989r.).

Przed przystąpieniem do robót z uwagi na występujące roboty przewiertowe i istniejące linie energetyczne należy opracować „plan bioz” zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 23-06-2003 poz. 1126.

OPRACOWAŁA:

mgr inż. Elżbieta Mudrow

ZESTAWIENIE PODSTAWOWYCH MATERIAŁÓW

1. Rura wodociągowa PE-100 ϕ 450*26,7 SDR 17 PN10	187,0 m
2. Rura wodociągowa PE-100 ϕ 225*13,4 SDR 17 PN10	51,0 m
3. Rura wodociągowa PE-80 ϕ 63*3,8 SDR 13,6 PN10	45,0 m
4. Rura ochronna PE 100 SDR 17 ϕ 630*37,4	61,5 m
5. Rura ochronna PE 100 SDR 17 dwudzielna ϕ 225*13,4	32,0 m
6. Rura ochronna PE 100 SDR 17 dwudzielna ϕ 355*21,1	12,0 m
7. Zasuwy kołnierzowe z obudową i skrzynką uliczną ϕ 400	3 kpl
8. Zasuwy kołnierzowe z obudową i skrzynką uliczną ϕ 250	1 kpl
9. Zasuwy kołnierzowe z obudową i skrzynką uliczną ϕ 200	3 kpl
10. Zasuwy kołnierzowe z obudową i skrzynką uliczną ϕ 50	4 kpl
11. Taśma znacznikowa koloru niebieskiego z wtopionym drutem sygnalizacyjnym	320,0 m
12. Studzienka z kręgów betonowych ϕ 1500	2 kpl
13. Wodomierz skrzydełkowy ϕ 40	2 kpl
14. Zawór antyskażeniowy ϕ 50 typu EA 423 RE	2 kpl

Zestawienie kształtek i armatury

1. Węzeł nr W1

- zasuwa kołnierzowa Hawle $\phi 400$ 1szt
- łuk kołnierzowy $\phi 400 < 45^\circ$ 1szt
- kołnierz specjalny do rur stalowych $\phi 400$ nr kat.7101 1szt
- kołnierz specjalny dla rur PE-100 $\phi 450$ nr kat. 0400 1szt

2. Węzeł W2 i W5

- łuk PE 100 SDR 17 $\phi 450 < 45^\circ$ do zgrzewania 2szt

3. Węzeł W3 i W4

- zasuwa kołnierzowa Hawle $\phi 250$ 1szt
- zasuwa kołnierzowa Hawle $\phi 400$ 1szt
- trójkąt kołnierzowy kołnierzowy $\phi 400/250$ 1szt
- łuk do zgrzewania $\phi 450 < 45^\circ$ 1szt
- łuk do zgrzewania $\phi 250 < 45^\circ$ 2szt
- złączka rurowa dla rur PE/stal $\phi 280/250$ 1szt
- kołnierz specjalny dla rur PE-100 $\phi 280$ nr kat. 0400 1szt
- kołnierz specjalny do PE $\phi 450$ nr kat.0400 2szt

4. Węzeł nr W6

- trójkąt żeliwny kołnierzowy T $\phi 400*200$ 1szt
- zasuwa kołnierzowa Hawle $\phi 200$ 1szt
- kołnierz specjalny dla rur PE-100 $\phi 450$ nr kat. 0400 1szt
- kołnierz specjalny dla rur PE-100 $\phi 225$ nr kat. 0400 1szt
- kołnierz specjalny dla rur stalowych $\phi 400$ nr kat. 7101 1szt

5. Węzeł nr W7

- łuk PE100 SDR 17 $\phi 225 < 45^\circ$ do zgrzewania 1szt

6. Węzeł W8

- zasuwa kołnierzowa Hawle $\phi 200$ 2szt
- łuk kołnierzowy $< 45^\circ \phi 200$ 1szt
- kołnierz specjalny dla rur PE-100 $\phi 225$ nr kat. 0400 1szt
- kołnierz specjalny dla rur stalowych $\phi 200$ nr kat. 7101 1szt

7. Węzeł W11

- zasuwa kołnierzowa Hawle $\phi 50$ 1szt
- łuk kołnierzowy $\phi 400 < 45^\circ$ 1szt
- kołnierz specjalny do rur stalowych $\phi 400$ nr kat.7101 1szt
- kołnierz specjalny do rur stalowych $\phi 50$ nr kat.7101 1szt

- kołnierz specjalny dla rur PE-100 ϕ 450 nr kat. 0400 1szt
- opaska do nawiercania ϕ 450/50 1szt

8. Wezeł W12

- łuk PE $< 7^\circ$ ϕ 450 do zgrzewania 1szt

9. Wezeł W13

- łuk PE $< 90^\circ$ ϕ 450 do zgrzewania 1szt

10. Wezeł W14, W17, W18

- zasuw kołnierzowa Hawle ϕ 50 2szt
- łuk kołnierzowy ϕ 50 $< 70^\circ$ 1szt
- łuk kołnierzowy ϕ 50 $< 30^\circ$ 1szt
- łuk zgrzewany PE ϕ 450 $< 25^\circ$ 1szt
- opaska do nawiercania rury PE ϕ 450/50 2szt
- kołnierz specjalny dla rur PE-100 ϕ 63 nr kat. 0400 4szt
- kołnierz specjalny do rur stalowych ϕ 50 nr kat. 7101 2szt

11. Wezeł W15, W16

- zasuw kołnierzowa Hawle ϕ 400 1szt
- zasuw kołnierzowa Hawle ϕ 50 1szt
- łuk do zgrzewania PE ϕ 450 $< 18^\circ$ 1szt
- łuk kołnierzowy ϕ 400 $< 36^\circ$ 1szt
- łuk kołnierzowy ϕ 50 $< 63^\circ$ 1szt
- łuk kołnierzowy ϕ 50 $< 90^\circ$ 1szt
- opaska do nawiercania rury PE ϕ 450/50 1szt
- trójkąt kołnierzowy ϕ 50/50 1szt
- kołnierz specjalny dla rur PE-100 ϕ 63 nr kat. 0400 2szt
- kołnierz specjalny do rur stalowych ϕ 50 nr kat. 7101 2szt
- kołnierz specjalny do rur stalowych ϕ 400 nr kat. 7101 1szt
- kołnierz specjalny do rur PE ϕ 450 nr kat. 0400 1szt

SUMARYCZNE ZESTAWIENIE KSZTAŁTEK I ARMATURY W WEZŁACH

- trójkąt żeliwny kołnierzowy T ϕ 400*250 nr kat. 8510 1szt
- trójkąt żeliwny kołnierzowy T ϕ 400*200 nr kat. 8510 1szt
- trójkąt żeliwny kołnierzowy T ϕ 50*50 nr kat. 8510 1szt
- zasuw kołnierzowa Hawle ϕ 400 3szt
- zasuw kołnierzowa Hawle ϕ 250 1szt

▪ zasuwą kołnierzowa Hawle ϕ 200	3szt
▪ zasuwą kołnierzowa Hawle ϕ 50	4szt
▪ łuk kołnierzowy ϕ 400 kąt 45^0 nr kat. 8530	2szt
▪ łuk kołnierzowy ϕ 400 kąt 36^0 nr kat. 8530	2szt
▪ łuk kołnierzowy ϕ 200 kąt 45^0 nr kat. 8530	1szt
▪ łuk kołnierzowy ϕ 50 kąt 90^0 nr kat. 8530	1szt
▪ łuk kołnierzowy ϕ 50 kąt 70^0 nr kat. 8530	1szt
▪ łuk kołnierzowy ϕ 50 kąt 63^0 nr kat. 8530	1szt
▪ łuk kołnierzowy ϕ 50 kąt 30^0 nr kat. 8530	1szt
▪ łuk PE100 SDR 17 ϕ 450 kąt 45^0 do zgrzewania	3szt
▪ łuk PE100 SDR 17 ϕ 450 kąt 90^0 do zgrzewania	1szt
▪ łuk PE100 SDR 17 ϕ 450 kąt 25^0 do zgrzewania	1szt
▪ łuk PE100 SDR 17 ϕ 450 kąt 18^0 do zgrzewania	1szt
▪ łuk PE100 SDR 17 ϕ 450 kąt 7^0 do zgrzewania	1szt
▪ łuk PE100 SDR 17 ϕ 250 kąt 45^0 do zgrzewania	2szt
▪ łuk PE100 SDR 17 ϕ 225 kąt 45^0 do zgrzewania	1szt
▪ opaska do nawiercania rury PE 100 SDR 17 ϕ 450/50	4szt
▪ złączka rurowa PE/stal ϕ 280/250	1szt
▪ kołnierz z króćcem do zgrzewania do rur PE-100 ϕ 450 nr kat. 0400	6szt
▪ kołnierz z króćcem do zgrzewania do rur PE-100 ϕ 280 nr kat. 0400	1szt
▪ kołnierz z króćcem do zgrzewania do rur PE-100 ϕ 225 nr kat. 0400	2szt
▪ kołnierz z króćcem do zgrzewania do rur PE-100 ϕ 63 nr kat. 0400	6szt
▪ kołnierz z króćcem do rur stalowych ϕ 400 nr kat. 7101	4szt
▪ kołnierz z króćcem do rur stalowych ϕ 200 nr kat. 7101	1szt
▪ kołnierz z króćcem do rur stalowych ϕ 50 nr kat. 7101	5szt

Informacja dotycząca bezpieczeństwa i ochrony zdrowia

ZAWARTOŚĆ OPRACOWANIA:

1. Podstawa opracowania
2. Zakres robót dla zamierzenia budowlanego oraz kolejność realizacji obiektów
3. Wykaz istniejących obiektów budowlanych
4. Elementy zagospodarowania terenu mogące stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi
5. Zagrożenia występujące podczas realizacji robót budowlanych oraz wskazanie środków zapobiegających niebezpieczeństwom
6. Sposób prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych

OPIS TECHNICZNY

do informacji na temat bezpieczeństwa i ochrony zdrowia

1. Podstawa opracowania

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 roku w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120 poz. 1126)
- Prawo Budowlane z dnia 07-07-1994 r. z późniejszymi zmianami (Dz. U. z 2000 r. Nr 106 poz. 1126)
- Ustawa z dnia 27-03-2003 r. o zmianie ustawy – Prawo budowlane (Dz. U. Nr 80 poz. 718)

2. Zakres robót dla zamierzenia budowlanego oraz kolejność realizacji obiektów

Roboty ziemne

- wytyczenie geodezyjne trasy przebiegu projektowanego uzbrojenia podziemnego
- wykopy liniowe na odkład
- oczyszczenie dna wykopu
- wykonanie podsypki pod rurociągi
- wykonanie obsypki rurociągów z zagęszczeniem
- zasypanie wykopu
- przywrócenie terenu do stanu pierwotnego

Roboty montażowe

- montaż rur w wykopie
- montaż węzłów wodociągowych
- połączenie rur polietylenowych metodą zgrzewania czołowego
- wykonanie próby szczelności
- wykonanie dezynfekcji przewodów wodociągowych

3. Wykaz istniejących obiektów budowlanych

Na trasie projektowanych przewodów występuje uzbrojenie podziemne: kable elektryczne, kanalizacja sanitarna i deszczowa, gazociąg, wodociąg.

4. Elementy zagospodarowania terenu mogące stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi

W zagospodarowaniu terenu nie występują elementy mogące stwarzać zagrożenie bezpieczeństwa i zdrowia ludzi. Należy uważać na ruch drogowy.

5. Zagrożenia występujące podczas realizacji robót budowlanych oraz wskazanie środków zapobiegających niebezpieczeństwom

Zagrożenia mogące wystąpić przy pracach wymienionych w § 6 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 23-06-2003 w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120 poz. 1126):

- niebezpieczeństwo osunięcia się ziemi ze skarpy wykopu
- niebezpieczeństwo wpadnięcia pracownika do wykopu
- niebezpieczeństwo przysypania ziemią pracownika pracującego w wykopie
- niebezpieczeństwo wpadnięcia dźwigu do wykopu
- niebezpieczeństwo uderzenia lub przygniecenia pracownika przez materiał przenoszony za pomocą dźwigu samochodowego, podczas prac wyładowczych i montażowych.

Wskazanie środków zapobiegającym niebezpieczeństwom:

- oznakować strefę niebezpieczną wykopów za pomocą taśm ostrzegawczych z tworzyw sztucznych na wysokości 1,1m i w odległości od krawędzi równej głębokości wykopu
  - Ruch środków transportu, dźwigów oraz ruch pieszych odbywać się będzie poza strefą niebezpieczną.
  - sprawdzić stan wykopów (skarpy, dno wykopu) każdego dnia przed przystąpieniem do pracy oraz po każdym deszczu
  - terenu przy skarpie nie należy obciążać materiałami budowlanymi np. żwir, rury, kształtki i inne materiały
  - w razie konieczności prowadzić pompowanie wód drenażowych. Nie można dopuścić do zalania wykopu
  - zabronione jest przemieszczanie materiałów montażowych bezpośrednio nad ludźmi.
- Podczas wykonywania prac ziemnych należy zabezpieczyć skarpy wykopów pionowych przez podparcie lub rozparcie ścian (deskowanie, ścianki szczelne). W wykopach powyżej 1m stosować bezpieczne zejście, wyjście. Podczas wydobywania urobku z wykopu zachować bezpieczną odległość , nie składować urobku i innych materiałów w granicach klina odłamu oraz ruch środków transportowych może odbywać się poza klinem odłamu gruntu.

Przy pracach związanych z użyciem narzędzi elektrycznych zasilanych z rozdzielnic budowlanej może wystąpić porażenie prądem. Należy stosować urządzenia ze sprawną instalacją przeciwporażeniową.

Uderzenie, przygniecenie elementem transportowym – zagrożenie będzie występować podczas transportu, przeładunku i montażu np. mas ziemnych, rur. Należy wyznaczyć strefy niebezpieczne, używać sprawnych urządzeń do transportu, dobierać odpowiednie obciążenia.

Upadek na płaszczyźnie – zagrożenie występować będzie na drogach i ciągach komunikacyjnych. Należy zwrócić uwagę na wyznaczenie bezpiecznych dojść, nie zastawianiu ich, utrzymaniu porządku i czystości oraz stosowaniu prawidłowego obuwia.

6. Sposób prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych

Instruktaże należy dokonywać przed rozpoczęciem prac i fakt ten należy udokumentować wpisem do protokołu instruktaży potwierdzone podpisem pracownika.

Przed przystąpieniem do poszczególnych rodzajów robót osoba posiadająca odpowiednie wymagane uprawnienia udzieli instruktażu w wyznaczonym miejscu grupie osób uczestniczącej przy realizacji w/w zadania.

W instruktażu uwzględnić:

- informacje o warunkach atmosferycznych
- bezpieczne metody wykonywania prac
- informację o występujących zagrożeniach oraz sposobach zabezpieczenia się przed skutkami występujących zagrożeń
- zasady komunikowania się pracowników
- zasady bezpiecznego wykonywania prac w wykopach
- zasady postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia, a w szczególności udzielania pierwszej pomocy, sposobie postępowania na wypadek zagrożenia zdrowia lub życia, sposobie powiadamiania służb ratowniczych w przypadku zauważenia powstawania zagrożeń.

Należy przestrzegać następujących zasad:

- pracownicy wykonujący roboty montażowe muszą posiadać odpowiednie doświadczenie zawodowe
- pracownicy muszą być wyposażeni w kaski ochronne, ubrania robocze, rękawice ochronne
- pracownicy powinni posiadać aktualne świadectwo przydatności do wykonywania w/w robót
- praca powinna odbywać się pod nadzorem.

Środki techniczne i organizacyjne zapobiegające niebezpieczeństwom wynikającym z wykonywania robót

Zabezpieczenie robót ziemnych

Wykopy:

- przy wykonywaniu wykopów należy wokół wykopów ustawić poręcz ochronne. Poręcze powinny być umieszczone na wysokości 1,1m ponad terenem i ustawione w odległości nie mniejszej niż 1,0m od krawędzi wykopu. W sytuacjach uzasadnionych względami bezpieczeństwa wykop należy szczelnie przykryć balami.
- wykopy o ścianach pionowych nie umocnione mogą być wykonywane tylko w gruntach suchych, gdy teren przy wykopie nie jest obciążony w pasie o szerokości równej głębokości wykopu, a wykop wykonuje się w skałach jednorodnych przy odspajaniu mechanicznym do głębokości 2,0m, a w pozostałych gruntach do głębokości 1,0m.
- przy zabezpieczaniu ścian wykopów do głębokości nie przekraczającej 4,0m w razie gdy w bezpośrednim sąsiedztwie wykopu nie przewiduje się wystąpienia obciążeń spowodowanych przez budowle, środki transportu, składowany materiał, urobek itp. oraz jeżeli warunki techniczne wykonania i odbioru robót nie stawiają ostrzejszych wymagań, należy stosować:

- bale drewniane przyściennie o grubości co najmniej 50 mm kl. III/IV lub elementy profilowane z blach stalowych o wytrzymałości odpowiadającej balom drewnianym,
- bale drewniane podrozporowe o gr. co najmniej 63 mm kl. III/IV
- bale drewniane podzastrzałowe o gr. co najmniej 100 mm kl. III/IV
- okrągłaki o średnicy w cieńszym końcu co najmniej 12 cm lub typowe rozpory stalowe
- zastrzały do zabezpieczenia podpartych ścian wykopu wykonane z okrągłaków o średnicy wynoszącej w cieńszym końcu co najmniej 20 cm
- rozstaw podparcia lub rozparcia ścian wykopów powinien wynosić w układzie pionowym do 1,0 m; w układzie poziomym do 1,5m
- odeskowanie ażurowe ścian wykopów można stosować tylko w gruntach zwartych.

Roboty montażowe

- stosować odpowiednie i sprawne technicznie urządzenia do montażu rurociągów
- przestrzegać zakazu wykonywania robót montażowych w temperaturze poniżej -5°C

Inne środki techniczne i organizacyjne

- stosowanie odpowiedniej odzieży ochronnej, a w szczególności kasków
- stosowanie odpowiedniego zabezpieczenia przed przypadkowym zalaniem urządzeń elektrycznych
- przestrzeganie poleceń bezpośredniego przełożonego na budowie
- przestrzeganie zasad wzajemnej współpracy i pomocy
- odpowiedni przydział ilości osób do stopnia złożoności robót
- przestrzeganie ładu i porządku w miejscu pracy
- zapewnienie łatwego dostępu do środków pierwszej pomocy medycznej
- zapewnienie łatwego dostępu do elementów odcinających energią elektryczną.

O P R A C O W A Ł A:

mgr inż. Elżbieta Mudrow